

Eksamen

24.05.2016

NOR0214 norsk hovedmål/hovudmål
Sentralt gitt eksamen etter 10. trinn
Elever og voksne / Elevar og vaksne

Arven etter Ibsen
– å sette problemer under debatt

Arven etter Ibsen
– å setje problem under debatt

Bokmål

Eksamensinformasjon	
Eksamenstid	Eksamen varer i 5 timer.
Tema	<i>Arven etter Ibsen – å sette problemer under debatt</i>
Hjelpemidler	Alle hjelpemidler er tillatt, bortsett fra Internett og andre verktøy som kan brukes til kommunikasjon. For norsk er heller ikke oversettelsesprogrammer tillatt. Ved bruk av nettbaserte hjelpemidler til eksamen er det ikke tillatt å kommunisere med andre (dvs. samskriving, nettpat, alle muligheter for å utveksle informasjon med andre).
Bruk av kilder	Hvis du bruker kilder i besvarelsen din, skal disse alltid oppgis på en slik måte at leseren kan finne fram til dem. Du skal oppgi forfatter og fullstendig tittel på både lærebøker og annen litteratur. Hvis du bruker utskrifter eller sitater fra Internett, skal du føre opp nøyaktig nettadresse og nedlastingsdato.
Informasjon om oppgaven	Eksamen i hovedmål har to deler, del A og del B. Du skal svare på begge oppgavene i del A og én av oppgavene i del B. Skriv bokstav og nummer foran alle oppgavesvarene dine. Oppgaven kan ha en introduksjon som henviser til tekster i forberedelsesdelen. Selve oppgaveformuleringen står med fet skrift.
Vedlegg	Oppgaven har ett vedlegg som du må bruke for å svare på A1 og A2. Du finner vedlegget på bokmål på side 12–13 og på nynorsk på side 14–15.
Praktiske opplysninger	Standard for brødtekster er skriftstørrelse 12 og linjeavstand 1,5. (Arial, Calibri og Times New Roman har god lesbarhet.) Å presentere fagstoff, å bruke estetiske virkemidler og å utforme tekster er en del av kompetansekravene i norskfaget. Innenfor oppgaverammene velger du selv hvordan du best kan vise mottakerbevissthet og få fram formålet med tekstene dine.
Informasjon om vurderingen	Se eksamensveiledningen med kjennetegn på måloppnåelse for sentralt gitt skriftlig eksamen. Eksamensveiledningen finner du på Utdanningsdirektoratets nettsider. Du må selv fordele tiden du bruker på hver av oppgavene. Sensor skal vurdere kompetansen du viser i faget på eksamensdagen, og du får én karakter.

Del A

Del A har to oppgaver. Du skal svare på både oppgave A1 og A2. Du må bruke vedlegget på side 12–13 for å svare på oppgavene.

Oppgave A1

Borghild Maaland i VG ga terningkast fem til forestillingen *En folkefiende* på Den Nationale Scene. Vurder om terningkastet til Borghild Maaland virker rimelig ut fra omtalen hun har skrevet.

Bruk overskriften «Oppgave A1».

Oppgave A2

Skriv en tekst der du på en vennlig måte henvender deg til en medelev og forklarer hvorfor teateromtalen i VG kan være vanskelig å forstå. Gi tips om hvordan han eller hun best kan angripe teksten for å forstå den bedre. Vis kunnskap om lesing og lesestrategier i teksten din.

Bruk overskriften «Oppgave A2».

Del B

Del B har fire oppgaver. Du skal svare på én av oppgavene.

Oppgave B1

Skuespillene til Henrik Ibsen er klassiske tekster i norsk litteratur. I forberedelsesmateriellet har du lest fire meningsytringer om hva Henrik Ibsen har betydd, et utdrag fra et skuespill av Henrik Ibsen og tekster som i ulik grad bygger på skuespillene hans.

Skriv en tekst der du argumenterer – overfor sensorene – for at tekster fra de klassiske forfatterne er aktuelle også i dag. Vis til eksempler fra din egen opplæring og/eller fra forberedelsesmateriellet.

Lag en overskrift som passer.

Oppgave B2

Likestilling og kjønnsroller er et aktuelt tema i flere tekster i forberedelsesmateriellet. Under overskriften «Et dukkehjem» møter du eksempler på framstilling av jenter og gutter i ulike medieprodukter, som radio og tv, tegneserier og dataspill.

Skriv en tekst der du presenterer noe som du synes er viktig, fra Runa Brandts artikkel «Køn og stereotyper i dataspil». Oppgi kilden. Reflekter deretter over hvordan framstillingen av kvinner og menn i ulike medier påvirker oppfatningene våre av kjønnsroller. Bruk eksempler, slik at også lesere med dårlig kjennskap til dataspill, drama og sosiale medier lett kan forstå det du ønsker å formidle.

Lag en overskrift som passer.

Oppgave B3

Bruk tegningen nedenfor, og beskriv hvordan den framstiller det som skjer med dem som sier ifra. Reflekter deretter over hva som hindrer oss i å si ifra om noe som er galt. Bruk konkrete eksempler som du kjenner fra litteratur, hverdagsliv og/eller samfunnsliv.

Bruk «Tale eller tie?» som overskrift.

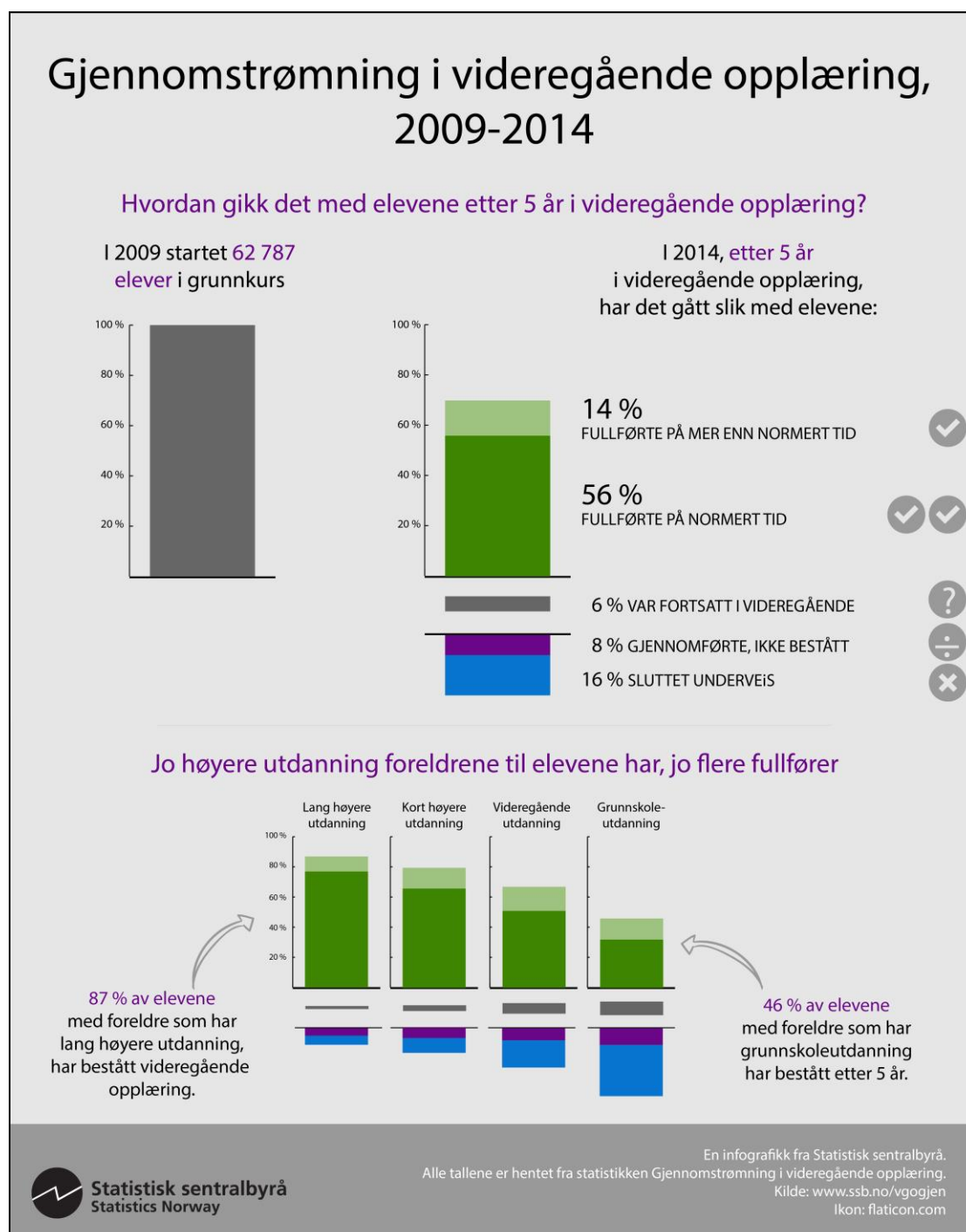

«Den triste skjebnen til varslere» av Patrick Chappatte. Kilde: Chappatte, Patrick (23. august 2013). Manning-Assange-Snowden. Hentet fra <http://www.cagle.com/2013/08/manning-assange-snowden/>, lastet ned 11. desember 2016

Oppgave B4

Ta utgangspunkt i opplysninger du finner i den grafiske framstillingen nedenfor, og skriv en tekst der du reflekterer over hvorfor mange ungdommer ikke fullfører skolegangen sin. Skriv også ned noen tanker om hvilke utfordringer dette kan skape for eleven og samfunnet. Teksten skal publiseres i en tekstsamling for niendeklassinger.

Lag en overskrift som passer.

Nynorsk

Eksamensinformasjon	
Eksamenstid	Eksamen varer i 5 timar.
Tema	<i>Arven etter Ibsen – å setje problem under debatt</i>
Hjelpemiddel	Alle hjelpemiddel er tillatne, bortsett frå Internett og andre verktøy som kan brukast til kommunikasjon. For norsk er heller ikkje omsetjingsprogram tillatne. Ved bruk av nettbaserte hjelpemiddel til eksamen er det ikkje lov å kommunisere med andre (dvs. samskriving, nettpat, alle moglegheiter for å utveksle informasjon med andre).
Bruk av kjelder	Dersom du bruker kjelder i svaret ditt, skal dei alltid førast opp på ein slik måte at lesaren kan finne fram til dei. Du skal føre opp forfattar og fullstendig tittel på både lærebøker og annan litteratur. Dersom du bruker utskrifter eller sitat frå Internett, skal du føre opp nøyaktig nettadresse og nedlastingsdato.
Informasjon om oppgåva	Eksamen i hovudmål har to delar, del A og del B. Du skal svare på begge oppgåvene i del A og éi av oppgåvene i del B. Skriv bokstav og nummer framfor alle oppgåvesvara dine. Oppgåva kan ha ein introduksjon som viser til tekstar i førebuingdelen. Sjølve oppgåveformuleringa står med feit skrift.
Vedlegg	Oppgåva har eitt vedlegg som du må bruke for å svare på A1 og A2. Du finn vedlegget på bokmål på side 12–13 og på nynorsk på side 14–15.
Praktiske opplysningar	Standard for brødtekstar er skriftstørrelse 12 og linjeavstand 1,5. (Arial, Calibri og Times New Roman er lett leselege.) Å presentere fagstoff, å bruke estetiske verkemiddel og å utforme tekstar er ein del av kompetansekrava i norskfaget. Innanfor oppgåverammene vel du sjølv korleis du best kan vise mottakarmedvit og få fram formålet med tekstane dine.
Informasjon om vurderinga	Sjå eksamensrettleiinga med kjenneteikn på måloppnåing til sentralt gitt skriftleg eksamen. Eksamensrettleiinga finn du på nettsidene til Utdanningsdirektoratet. Du må sjølv fordele tida du bruker på kvar av oppgåvene. Sensor skal vurdere kompetansen du viser i faget på eksamensdagen, og du får éin karakter.

Del A

Del A har to oppgåver. Du skal svare på både oppgåve A1 og A2. Du må bruke vedlegget på side 14–15 for å svare på oppgåvene.

Oppgåve A1

Borghild Maaland i VG gav terningkast fem til framsyninga *En folkefiende* på Den Nationale Scene. Vurder om terningkastet til Borghild Maaland verkar rimeleg ut frå omtalen ho har skrive.

Bruk overskrifta «Oppgåve A1».

Oppgåve A2

Skriv ein tekst der du på ein vennleg måte vender deg til ein medelev og forklarar kvifor teateromtalen i VG kan vere vanskeleg å forstå. Gi tips om korleis han eller ho best kan angripe teksten for å forstå han betre. Vis kunnskap om lesing og lesestrategiar i teksten din.

Bruk overskrifta «Oppgåve A2».

Del B

Del B har fire oppgåver. Du skal svare på éi av oppgåvene.

Oppgåve B1

Skodespela til Henrik Ibsen er klassiske tekstar i norsk litteratur. I førebuingmateriellet har du lese fire meningsytringar om kva Henrik Ibsen har betydd, eit utdrag frå eit skodespel av Henrik Ibsen og tekstar som i ulik grad byggjer på skodespela hans.

Skriv ein tekst der du argumenterer – overfor sensorane – for at tekstar frå dei klassiske forfattarane er aktuelle også i dag. Vis til eksempel frå di eiga opplæring og/eller frå førebuingmateriellet.

Lag ei overskrift som passar.

Oppgåve B2

Likestilling og kjønnsroller er eit aktuelt tema i fleire tekstar i førebuingmateriellet. Under overskrifta «Et dukkehjem» møter du eksempel på framstilling av jenter og gutar i ulike medieprodukt, som radio og tv, teikneseriar og dataspel.

Skriv ein tekst der du presenterer noko som du synest er viktig, frå Runa Brandts artikkel «Køn og stereotyper i dataspil». Gi opp kjelda. Reflekter deretter over korleis framstillinga av kvinner og menn i ulike medium påverkar oppfatningane våre av kjønnsroller. Bruk eksempel, slik at også lesarar med dårleg kjennskap til dataspel, drama og sosiale medium lett kan forstå det du ønskjer å formidle.

Lag ei overskrift som passar.

Oppgåve B3

Bruk teikninga nedanfor, og beskriv korleis ho framstiller det som skjer med dei som seier ifrå. Reflekter deretter over kva som hindrar oss i   seie ifrå om noko som er gale. Bruk konkrete eksempel som du kjenner fr  litteratur, kvardagsliv og/eller samfunnsliv.

Bruk «Tale eller teie?» som overskrift.

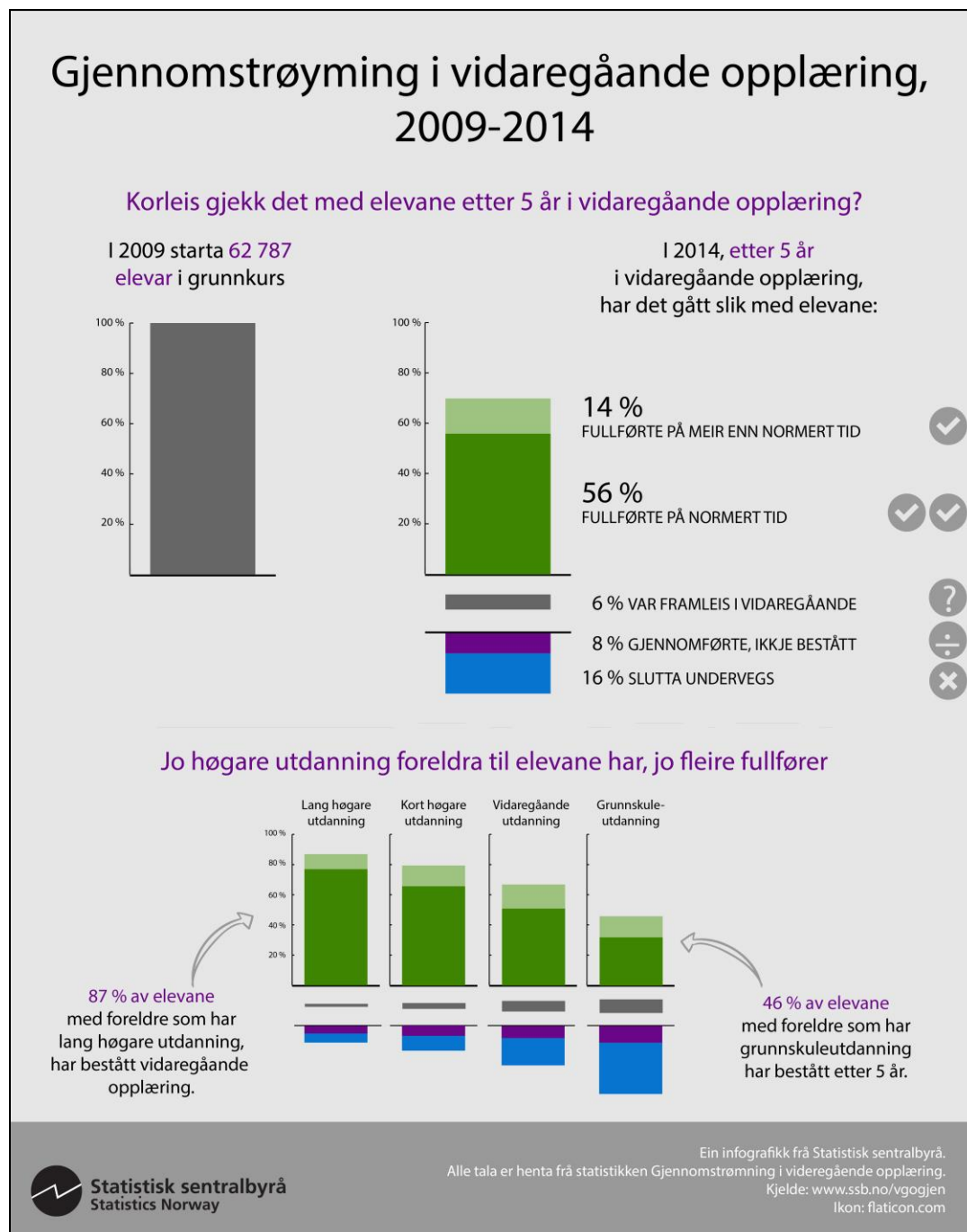

«Den triste skjebnen til varslarar» av Patrick Chappatte. Kjelde: Chappatte, Patrick (23. august 2013). Manning-Assange-Snowden. Henta frå <http://www.cagle.com/2013/08/manning-assange-snowden/>, lasta ned 11. desember 2016

Oppgåve B4

Ta utgangspunkt i opplysningar du finn i den grafiske framstillinga nedanfor, og skriv ein tekst der du reflekterer over kvifor mange ungdommar ikkje fullfører skulegangen sin. Skriv også ned nokre tankar om kva for utfordringar dette kan skape for eleven og samfunnet. Teksten skal publiserast i ei tekstsamling for niandeklassingar.

Lag ei overskrift som passar.

Vedlegg 1 – bokmål

ENSOM: Stig Amdam er en lidenskapelig engasjert dr. Stockmann. Foto: DNS

Den engasjerte folkefienden

BERGEN (VG) Det er en ensom, refsende og engasjert dr. Stockmann som går til frontalangrep mot alt og alle som lefler med sannheten.

Og det inkluderer de fleste; media, politikere, grasrotflokken – ja kort sagt hele den kompakte majoritet i det han kaller vårt neokapitalistiske lykkeland. Et land der man gjerne sorterer vekk de som ikke passer helt inn.

Bearbeidet Ibsen

Regissør Victoria Meirik har i samarbeid med forfatter/dramatiker Øyvind Berg bearbeidet Ibsens stykke om legen som stemples som folkefiende fordi han ikke klarer å fornekte sannheten. I dette tilfellet dreier det seg om en bys badeanstalt, som tilføres vann fra rør fulle av gift. Da det går opp for de styrende organer at dette vil koste flekk å få rettet opp, foretrekker de å skyfle den pinlige affæren under teppet. Men dette kan dr. Stockmann overhodet ikke akseptere.

Språklig godt

Den språklige oppdateringen fungerer godt. Det gjelder især legens tale til folkemøtet, som her er blitt en pressekonferanse på et hotell. Vi – publikum i salen – er tilhørerne, sammen med legens egen bror, i denne oppsetningen en kynisk byrådsleder, og representanter for pressen som uavlatelig snur kappen etter vinden for å være på parti med opinionen.

Stig Amdam i rollen som dr. Stockmann tordner, raser og gløder av engasjement. Talen han holder på sin pressekonferanse, er langt utover Ibsens ord, men de løfter

Den Nationale Scene:

«En folkefiende»

Av Henrik Ibsen

Regi: Victoria Meirik

Scenografi: Susanne Münzner

Språkbearbeidelse: Øyvind Berg

Med: Stig Amdam, Marianne Nielsen, Katrine Dale, Ole Martin Aune Nilsen, Jon Ketil Johnsen, Auden Sandem, m.fl.

dramatikerens skarpe observasjoner om maktarroganse og opportunisme til et flam-mende innlegg med referanser til nåtid, noe som gir forestillingen sitrende nerve.

Er åle-sleske

Sentralt i handlingen er hotellets elegante basseng. Rundt bassenget beveger Stockmanns opponenter seg som lobbyister med både skjulte og åpne agendaer. De er åle-sleske representanter for en giftighet Stockmann anser som enda farligere enn den i vannrørene.

Dr. Stockmann har idealismen og trassen til Ibsens Brand. Og i møtet med «den kompakte majoritet» må det gå galt, også fordi Stockmann ikke er uten en porsjon selvpoptatthet og grenser til vanvidd på sin vei mot sannheten.

Anmeldelsen er skrevet etter generalprøven. Det replikkraske tempoet var iblant vanskelig å høre ut i salen. Jeg håper det retter seg etter som forestillingen får satt seg, fordi den ellers har både temperatur og engasjement.

BORGHILD MAALAND

Kilde: Maaland, Borghild (18. januar 2015). Den engasjerte folkefienden, VG, side 41

Vedlegg 1 – nynorsk

EINSAM: Stig Amdam er ein lidenskapeleg engasjert dr. Stockmann. Foto: DNS

Den engasjerte folkefienden

BERGEN (VG) Det er ein einsam, refsande og engasjert dr. Stockmann som går til frontalangrep på alt og alle som leflar med sanninga.

Og det inkluderer dei fleste; media, politikarar, grasrotflokkene – ja kort sagt heile den kompakte majoriteten i det han kallar vårt neokapitalistiske lykkeland. Eit land der ein gjerne sorterer vekk dei som ikkje passar heilt inn.

Omarbeidd Ibsen

Regissør Victoria Meirik har i samarbeid med forfattar/dramatikar Øyvind Berg omarbeidd Ibsens stykke om legen som blir stempla som folkefiende fordi han ikkje klarer å fornekte sanninga. I dette tilfellet dreier det seg om badeanstalten i byen, som får tilført vatn frå rør fulle av gift. Da det går opp for dei styrande organa at dette vil koste fleisk å få retta opp, føretrekkjer dei å skyfle den pinlege affæren under teppet. Men dette kan dr. Stockmann på ingen måte akseptere.

Språkleg godt

Den språklege oppdateringa fungerer godt. Det gjeld særleg talen legen held til folkemøtet, som her er blitt ein pressekonferanse på eit hotell. Vi – publikum i salen – er tilhøyrarane, saman med legens eigen bror, i denne oppsetjinga ein kynisk byrådsleiar, og representantar for pressa som uavlateleg snur kapp etter vinden for å vere på parti med opinionen.

Stig Amdam i rolla som dr. Stockmann torar, rasar og gløder av engasjement. Talen han held på pressekonferansen, er langt utover Ibsens ord, men dei løftar dramatikaren

Den Nationale Scene:

«En folkefiende»

Av Henrik Ibsen

Regi: Victoria Meirik

Scenografi: Susanne Münzner

Språkomarbeiding: Øyvind Berg

Med: Stig Amdam, Marianne Nielsen, Katrine Dale, Ole Martin Aune Nilsen, Jon Ketil Johnsen, Auden Sandem, m.fl.

sine skarpe observasjonar om maktarroganse og opportunisme til eit flammande innlegg med referansar til notid, noko som gir framsyninga sitrande nerve.

Er åle-sleske

Sentralt i handlinga er det elegante bassenget på hotellet. Rundt bassenget beveger Stockmanns opponentar seg som lobbyistar med både skjulte og opne agendaer. Dei er åle-sleske representantar for ei giftigheit som Stockmann ser på som enda farlegare enn den i vassrøra.

Dr. Stockmann har idealismen og trassen til Ibsens Brand. Og i møtet med «den kompakte majoritet» må det gå gale, også fordi Stockmann er ikkje så lite oppteken av seg sjølv og grensar til vanvit på sin veg mot sanninga.

Meldinga er skriven etter generalprøva. Det replikkraske tempoet var iblant vanskeleg å høyre ut i salen. Eg håper det rettar seg etter som framsyninga får sett seg, fordi ho elles har både temperatur og engasjement.

BORGHILD MAALAND

Kjelde: Maaland, Borghild (18. januar 2015). Den engasjerte folkefienden, VG, side 41

Schweigaards gate 15
Postboks 9359 Grønland
0135 OSLO
Telefon 23 30 12 00
utdanningsdirektoratet.no